

Tamamlayıcısı Bir Q-Grubu Olan Frobenius Gruplarının Sınıflandırılması

Didem İşlekel Öztürk*

Abstract

In this paper, Frobenius groups the complements of which are Q-groups are investigated with the help of Sylow 2-groups Z_2 or Q_8 .

Özet

Bu çalışmada, tamamlayıcısı bir Q-grubu olan Frobenius grupları, Sylow 2-alt grupları yardımıyla, sınıflandırılmıştır.

Key Words: Frobenius groups, Q-groups.

Frobenius grupları, Q-grubu olmaları koşulu ile Ion Armeanu ([1]) tarafından tamamen sınıflandırılmıştır. Bu çalışmada ise Frobenius gruplarının, daha zayıf bir koşul altında; sadece tamamlayıcısının bir Q-grubu olması halinde, nasıl karakterize edileceği anlatılacaktır.

Tanım: Adi kompleks gösterişli tüm karakterleri rasyonel değerli olan sonlu bir gruba bir Q-grubu denir ([4]).

Teorem 1: Triviyal olmayan bir Q-grubu çift mertebelidir; dolayısı ile bir Sylow 2-alt grubu vardır ([4]).

Tanım : G , sonlu elemanlı bir Ω kümesi üzerinde sonlu bir tranzitif permütasyon grubu ve $\alpha \in \Omega$ olsun. $H = G_\alpha \neq \{ 1_G \}$ ve G nin, Ω nın birden fazla noktasını sabit bırakan tek elemanı 1_G ise, G ye bir Frobenius grubu, $H = G_\alpha$ ya da G içinde bir Frobenius tamamlayıcısı denir. Ω nın hiçbir elemanını sabit bırakmayan permütasyonlar ile birim elemanın oluşturduğu kümeye ise Frobenius çekirdeği adı verilir ([2]).

1) **Teorem 2:** G , Ω kümesi üzerinde bir tamamlayıcısı H , çekirdeği K olan bir Frobenius grubu olsun. Bu durumda aşağıdaki önemeler doğrudur ([3]):

- 2) $K \triangleleft G$, $K \cap H = \{ 1_G \}$ ve $KH = G$ dir.
- 3) H çift mertebeli ise,
  - a) H sadece bir tane involüsyon içerir,
  - b) H nın involüsyonu i ile gösterildiği taktirde, her $k \in K$ için $k^i = i^{-1}k i = k^{-1}$ dir,
  - c) K alt grubu komütatiftir.
- 4) K nilpotenttir.

* Matematik Bölümü Mimar Sinan Üniversitesi 34349 Beşiktaş - İstanbul

Teorem 3: G , sonlu Ω kümesi üzerinde çekirdeği K , tamamlayıcısı H olan bir Frobenius grubu ve H bir Q -grubu olsun. Bu durumda:

- 1) G nin bir Sylow 2-alt grubu, ikinci mertebeden bir grup veya sekizinci mertebeden genelleştirilmiş quaternion grubudur.
- 2) G nin bir Sylow 2- alt grubu Z_2 ise, E_3 bir elemanter abelyen 3-grubu olmak üzere, $G = KE_3Z_2$ dir.
- 3) G nin bir Sylow 2- alt grubu Q_8 ise, Z_3 üçüncü mertebeden devresel grubu göstermek üzere, $G = KZ_3Q_8$ dir.

İspat: 1) Teorem 1'e göre H , çift mertebelidir; H nin mertebesi iki olan en az bir elemanı vardır. Teorem 2, 3-a) gözönüne alındığında, H nin sadece bir tane involüsyon içerdiği sonucuna varılır. H nin bu asal involüsyonu içeren bir Sylow 2-alt grubu, Z_2 veya Q_8 dir ([4]). K alt grubunun, Teorem 2, 3-c) de belirtilen sonuçların ışığında komütatif olduğu açıktır. Üstelik K tek mertebeli bir alt gruptur. Çünkü $x \in H$, $|x| = 2$ ve $k \in K$ ise Teorem 2, 3-b) den dolayı,

$$k^x = k^{-1} \Rightarrow x = k^{-1}xk \Rightarrow k \in C_G(k) \leq H \quad (1)$$

elde edilir ki, bu bir çelişkidir. Şu halde K nin ikinci mertebeden bir elemanı yoktur.

O halde G nin bir Sylow 2-alt grubu, H nin da bir Sylow 2-alt grubudur; böylece teoremin birinci parçası ispatlanmış olur.

2) H bir Q -grubu ve $Z_2 \in \text{Syl}_2(H)$ ise, E_3 bir elemanter abelyen 3-grubu olmak üzere,

$$H = E_3Z_2 \quad (2)$$

dir ([4]). $G = KH$ eşitliği ile (2) deki bağıntı birlikte değerlendirilirse

$$G = KE_3Z_2 \quad (3)$$

sonucuna varılır.

3) H nin bir Sylow 2-alt grubu Q_8 ise H aşağıdaki gruplardan birisi olmalıdır([4]):

- i) E_3 bir elemanter abelyen 3-grubu olmak üzere, $H = E_3Q_8$ dir.
- ii) Z_5 beşinci mertebeden grubu göstermek üzere, $H = (Z_5 \times Z_5)Q_8$ dir.

Her iki durumda da H çözülebilirdir. H bir Q -grubu olduğundan, $Z(H)$ bir 2-grubudur([4]). Şu halde, ([5])'e göre H grubu,

$$H = Z_3Q_8, H \cong \text{SL}(2,3)$$

$$M \in \text{Syl}_p(H) \text{ (} p \text{ asal, } p > 2), M \triangleleft H \text{ ve } W = Q_8 \times M \text{ için } H/W \cong S_3$$

koşullarından birini sağlamalıdır. Fakat, $Q_8 \in \text{Syl}_2(H)$ ve $|W| = 2^3 \cdot p^r$ (p asal, $p > 2$; $r \in \mathbb{N}$)

için $[H : W] \neq 6$ elde edilir ve dolayısı ile H/W bölüm grubu, S_3 simetrik grubuna izomorf olamaz. Sonuç olarak

$$H = Z_3Q_8, H \cong SL(2,3) \text{ ve } G = KZ_3Q_8 \quad (4)$$

bulunur.

Bu çalışma, Doktora Tezimin bir parçasını oluşturmaktadır. Yardımlarından dolayı, Prof. Dr. Erhan GÜZEL'e teşekkür ederim.

Kaynaklar

- [1] Armeanu, I. (1995), "Frobenius Q-Groups", İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik Dergisi, 54, 23-24
- [2] Dornhoff, L., (1971), "Group Representation Theory: Part A, Ordinary representation theory", New York, Marcel Dekker.
- [3] Gorenstein, D., (1968), "Finite Groups", New York, Harper and Row.
- [4] Kletzing, D., (1984), "Structure and representations of Q-groups", New York, Springer-Verlag.
- [5] Passman, D., (1968), "Permutation Groups", New York, W.A.Benjamin.